

Švidroň, J., Adamová, Z., Návrat, M., Škreko, A.: Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva

VEDA, Bratislava, 2009, 680 strán, ISBN 978-80-224-1033-5

Alena Pauličková*

Predkladané dielo predstavuje oblasť práva, v ktorom sa premietajú najuniverzálnejšie aj najšpecializovanejšie medziodborové súvislosti, právne aj mimoprávne: ekonomické, technické, spoločenskovedné, prírodovedné, humanitné, ba dokonca aj teologické. Prof. Švidroň si trúfa povedať, že právo duševného vlastníctva je dnes najuniverzálnejším právnym odborom, vedecky dostatočne rozvinutým a aj primerane systemizovaným. Jeho „praktickú všadeprítomnosť“ ukazuje čitateľovi už sám obsah tejto knihy i jej vecný register.

Treba poukázať na skutočnosť, že každý z autorov štyroch monografií, spoločne uverejnených v tejto knihe, sledoval vo svojom vlastnom, autorsky samostatnom diele, špecifické zameranie a z neho vyplývajúce vedecké ciele. Všetkých však spájalo spoločné úsilie, aby každý z nich, v rámci svojich aktuálnych vedeckých možností, prispel k predstaveniu celej oblasti prá-

va duševného vlastníctva v jeho súčasnej systémovej úplnosti, tak v jeho dynamike, ako aj v jeho relatívne stabilných štrukturálnych prvkoch. Spoločným záujmom editora i všetkých zúčastnených autorov bolo, aby svojím kolektívnym publikačným výstupom ukázali právo duševného vlastníctva v dnešnej informačnej a vedomostne orientovanej spoločnosti ako všadeprítomný komplex vzájomne prepojených prvkov, a to na úrovni najaktuálnejších spoločenských výziev pre oblasť práva, ale aj pre interdisciplinárnu spoluprácu právnej vedy s inými, mimoprávnymi odbormi.

Všetci autori zúčastnení na tomto kolektívnom publikačnom výstupe absolvovali vedecké pobyty na svetovo renomovanom Inštitúte Maxa Plancka pre duševné vlastníctvo v Mníchove a sú vo svojom odbore zapojení nielen do európskej, ale aj do najširšej medzinárodnej vedeckej spolupráce. Svoje monografie teda predkladajú čitateľovi aj s európskym i globálnym poznaním významu práva duševného vlastníctva, aktuálneho stavu jeho ochrany i výziev, ktoré pred ním stoja.

* Doc. JUDr. Alena Pauličková, PhD., Fakulta práva Janka Jesenského, Vysoká škola v Sládkovičove.

Už samo analytické členenie obsahu knihy ukazuje širokospektrálnosť problematiky a konkrétne otázky i problémy, ktorým sa v nej venuje pozornosť. Lepšiu orientáciu v týchto otázkach i hlbšie vnikanie do predmetu knihy chce podporiť aj jej vecný register. Pri výbere jeho hesiel sa autori usilovali o optimálnu racionalitu a vystihnutie vnútorných pojmových súvislostí, ktoré spolu s podrobným obsahovým členením knihy chcú podporiť aj rozvoj vlastnej kreativity čitateľa pri jej štúdiu a ďalšom vedeckom nadväzovaní. K tomu chce prispieť aj menný register, ktorý obsahuje všetky mená uvedené v knihe.

Prvá hlava. Právnohistorické a právnoteoretické základy práva duševného vlastníctva a jeho miesto v systéme slovenského práva.

Prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.

V tejto časti sa autor venuje histórii, ktorú začína vstupom do problematiky dejín práva duševného vlastníctva s otázkou „Kde sa nachádzame v odbore práva duševného vlastníctva na Slovensku dnes?“ Autor poukazuje na železnú oponu, ktorá oddeľovala východ a západ Európy počas štyroch desaťročí. Ponovembrová transformácia v oblasti ekonomiky i práva prebiehala u nás jednosmerným tokom „od západu na východ“. Už aj západoeurópski autori si uvedomujú celoeurópsky význam hlboko odlišnej východoeurópskej historickej skúsenosti. Zmeny začaté pred dvadsiatimi rokmi podnietili aj na Slovensku mimoriadnu dynamiku právneho vývoja. Aj na Slovensku sa osobitne sledoval najnovší globálny vývoj, prejavujúci sa v tom čase najvýraznejšie v transformácii GATT na WTO a v spojitosti s tým aj prípravou a prijatím dohody TRIPS. Hneď v začiatkoch aproximačného procesu ponúkla sa aj profesionálnym kruhom zo Slovenska možnosť nahliadnuť do špecializovaných otázok harmonizácie a ďalšieho rozvoja európskeho autorského práva, mediálneho i ďalších otázok práva duševného vlastníctva. Autor vyzdvihuje aj spoluprácu s Inštitútom Maxa Plancka pre duševné vlastníctvo, súťažné právo a daňové právo v Mníchove a zapojenie sa do medzinárodnej vedeckej spolupráce v rámci celosvetovej akademickej siete ATRIP.

V ďalších častiach sa autor z rozsiahlejšej oblasti práva duševného vlastníctva ďalej sústredil iba na vývoj autorského práva a patentového práva ako jeho spoločensky najvýznamnejších reprezentantov. Záverom tejto časti hodnotí aktuálny stav a perspektívy ďalšieho rozvoja práva duševného vlastníctva vo vedomostne orientovanej informačnej spoločnosti na Slovensku“.

Druhá hlava. Kolektívna správa autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom.

JUDr. Zuzana Adamová, Ph.D.

S poukazom na celkový systém autorského práva je potrebné poukázať aj na jeden pilier, ktorým je kolektívna správa autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom. Hlavne v posledných desaťročiach sa neustále zvyšuje dôraz na spoločenskú úlohu inštitútu kolektívnej spravy práv a to hlavne aj pod vplyvom medzinárodných organizácií WIPO, UNESCO a WTO. Kolektívnu správu práv možno definovať ako výkon autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom organizáciami konajúcimi v prospech autorov, výkonných umelcov a ostatných nositeľov práv. Tieto organizácie kolektívnej spravy spravujú autorské práva a práva súvisiace s autorským právom, čo je buď jediným ich účelom, alebo jedným z hlavných účelov. Vznik týchto organizácií bol prirodzenou potrebou v tejto oblasti. Príčinou, prečo v súčasnosti nemôže byť vo väčšine prípadov autorské právo a práva súvisiace s autorským právom vykonávané na individuálnej báze je to, že predmety ochrany, teda autorské diela, umelecké výkony, zvukové záznamy, alebo rozhlasové a televízne vysielania využíva veľký počet používateľov, pričom sa tak deje na rôznych miestach a v rôznom čase. Nositelia práv nemajú možnosť rokovať s používateľmi o podmienkach zmluvy, uzatvárať zmluvy a vyberať odmenu za použitie predmetov svojich výlučných práv. Hoci kolektívna správa práv sa vykonáva na národnej úrovni, organizácie kolektívnej spravy vytvárajú aj celosvetovú sieť organizácií. Autorka konštatuje, že nové nazeranie na kolektívnu správu práv v digitálnej ére prináša do tejto oblasti aj nové problémy a výzvy. Aká by mala byť vlastne podoba kolektívnej spravy práv v 21. storočí? Zásadnou otázkou zostáva, či je kolektívna správa práv vo svojej podstate vhodným modelom, ktorý zabezpečí plynulý a vyhovujúci výkon spravy na prospech všetkých zúčastnených subjektov aj v digitálnej ére. Je súčasný systém kolektívnej spravy práv riadne pripravený aj na fungovanie v online prostredí? Nositelia práv majú čoraz viac možností ako si spravovať svoje individuálne práva.

Prvoradým cieľom však zostáva dosiahnutie rovnováhy medzi záujmami nositeľov práv a používateľov predmetov ochrany ako aj zachovanie a podpora kultúrnej diverzity v Európe.

Autorka nezabudla ani na historický pohľad kolektívnych správ práv na Slovensku, pretože kolektívna správa práv prešla na našom území dlhým vývojom. Poukazuje tiež na pôvodné organizácie kolektívnych správ, ktoré popierali možnosť, že by sa mali považovať za subjekty súťažného práva. Európsky súdny dvor však jednoznačne potvrdil aplikáciu európskeho súťažného práva na aktivity organizácií kolektívnej spravy. Pokiaľ ide o činnosť organizácií kolektívnej spravy v dnešnej globalizovanej informačnej spoločnosti, bude

treba preferovať uľahčenie a podporovanie efektívnej správy práv. Vnútny trh by mal vytvárať prostredie podporujúce hospodársku súťaž, čo má byť na prospech tak nositeľov práv, ako aj používateľom.

Tretia hlava. Počítačový program, databáza a doménové meno v práve duševného vlastníctva.

JUDr. Matúš Návrat, Ph.D.

Téma tejto hlavy spadá do širšieho rámca problematiky duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti, ktorá je pod vplyvom nových technických možností. Ide o novovznikajúce i materiálne predmety v oblasti informačných technológií, ako sú počítačový program, domény, databázy a topografie polovodičových výrobkov. Treba mať na zreteli i porušovanie práv duševného vlastníctva prostredníctvom nových technických prostriedkov, z ktorých treba spomenúť najmä reprografiu, digitálne zariadenia, internet a nimi umožnené aj pirátske kopírovanie a rozširovanie predmetov výlučných práv na duševné vlastníctvo. Treba poukázať na skutočnosť, že technický pokrok má v tejto oblasti rozhodujúci vplyv. S jeho dopadom sa dostáva do popredia aj otázka nevyváženosti vzťahov medzi zainteresovanými subjektmi v oblasti duševného vlastníctva, pričom hľadanie efektívnych riešení si vynútilo mnohé zmeny aj v oblasti duševného vlastníctva.

Z tejto širokej problematiky práva duševného vlastníctva autor v tejto časti sa sústredil na problematiku právnej ochrany počítačových programov, databáz a doménových mien. Cieľom jeho analýzy nie je sumarizovať poznatky viacerých prác, ale predstaviť nový náhľad na ochranu počítačových programov a doménových mien. Autor uvádza viaceré argumenty proti ochrane počítačových programov autorským právom. Pri patentovej ochrane počítačových programov poukazuje na veľa nedostatkov, avšak dôvodom jej odmietnutia je skutočnosť, že bez autorskoprávnej ochrany nie je patentová ochrana počítačových programov plnohodnotným riešením právnej ochrany. Autor ponúka východisko z tejto situácie, najprv ako alternatívne riešenie zakotvením osobitného režimu právnej úpravy počítačových programov v rámci národného autorského práva, neskôr analyzuje a kladie si otázku, či je možné vytvoriť právo sui generis na doménové meno na úrovni medzinárodného spoločenstva.

Štvrtá hlava. Priemyselné práva v informačnej a poznatkovo orientovanej spoločnosti.

JUDr. Anton Škreko, Ph.D.

Táto časť je venovaná právu priemyselného vlastníctva. Úvod rozoberá aj všeobecnejšie otázky systému práva duševného vlastníctva a jeho miesta v systéme slovenského práva. Autor zastrešuje predchádzajúce časti a dopĺňa celkový obraz aktuálneho stavu vedeckého rozvoja práva duševného vlastníctva na Slovensku na konci prvej dekády 21. storočia. Zameriava sa na právnu reguláciu sféry spojenú s využívaním predmetov duševného vlastníctva a priemyselných práv. Ide o oblasť právnej regulácie, ktorej predmetom sú nehmotné statky. Poukazuje na definičné vymedzenie „priemyselného vlastníctva“ i mnohé jeho terminologické a systémové otázky, ktoré sú stále otvorené a sú predmetom diskusií a polemík. Avšak označenie je už vžitá v aplikačnej praxi i v laickej spoločnosti, používa sa v danej právnej oblasti aj v medzinárodných dokumentoch a v normách európskeho práva. Priemyselné vlastníctvo, ako aj priemyselné práva naďalej zostávajú otvorenými pojmami, ktoré umožňujú zaradenie novovznikajúcich ideálnych objektov v neustálom vedecko – technickom rozvoji, samozrejme, musia spĺňať všeobecné podmienky, ktoré sú kladené na priznanie priemyselnoprávnej ochrany. Z aktuálnych trendov z tejto oblasti je potrebné sa zamerať na problematiku patentovateľnosti počítačových programov, problematiku biotechnológií a komunikačných technológií, hlavne internetu.

Ako autori uvádzajú, treba sa teda opäť vrátiť aj k filozofickým, sociálnym a etickým otázkam, ktoré nastoľujú celému ľudstvu najmä posledné dve storočia. A usilovať sa aj do oblasti slovenského práva „pretransformovať“ nie iba „pozitívnym právom“ už „dané“ európske normy, ale aj univerzálne uznávané hodnoty.

Uvedené dielo môže poskytnúť orientáciu študentom vysokých škôl, právnických aj neprávnických smerov, ale takisto právnej praxi, najmä sudcom, prokurátorom, advokátom, patentovým zástupcom, pracovníkom vydateľstiev, rozhlasu, televízie, reklamných agentúr, manažérom i ekonómom v podnikateľskej sfére, pracovníkom legislatívnych odborov ústredných orgánov štátnej správy a iným záujemcom o právne otázky duševného vlastníctva so zreteľom na domáce i medzinárodné súvislosti.